

У пошуках шляхів підвищення якості освіти

[Професор О. Пономарьов]

#8-9 от 24.04.2013

До VI Кримських педагогічних читань

Сьогодні не тільки українська вища школа, а й вся світова система освіти опинилася на своєрідному роздоріжжі: традиційні методи навчання і виховання вже не відповідають новим реаліям і суспільним вимогам, а нової парадигми освіти ще не існує. Необхідність же у її розробці давно назріла, тому що якість підготовки фахівців, яка орієнтована на сучасний розвиток науки і техніки, вже не може задовольнити завтрашніх потреб суспільства, яке швидко змінюється.

Тому не випадково в педагогічній теорії й освітній практиці відбувається напружений пошук ефективних шляхів і методів, за допомогою яких можна було б цікаво і на високому науковому рівні викладати навчальний матеріал, і викликати до нього інтерес студентів, стимулюючи їхню активність. На щастя, керівництво нашого університету і особисто ректор професор Л. Л. Тovaжнянський глибоко розуміє надзвичайну важливість проблеми, її залежність від рівня педагогічної майстерності й культури викладачів. Він палко підтримує все нове, що сприяє підвищенню якості навчання, сам особисто здійснює творчий пошук і бере активну участь в педагогічних дослідженнях та експериментах.

Одним з подібних важливих заходів, що вже став традиційним, є міжнародна наукова конференція «Кримські педагогічні читання», які у травні цього року проходять вже вшосте. Ці читання завжди збирають цвіт української педагогічної науки, а в процесі обміну думками учасники отримують чіткі орієнтири подальшого вдосконалення освітнього процесу. Завідувач кафедри педагогіки і психології управління соціальними системами, член-кореспондент НАПН України, професор О. Г. Романовський, організатор цієї та цілої низки інших наукових конференцій, завжди прагне створити атмосферу, яка б могла сприяти підвищенню якості і ефективності навчально-виховного процесу, забезпечувати можливість підготовки студентів як справжніх представників національної гуманітарно-технічної та управлінської еліти.

Сучасних студентів уже не можна навчати так, як колись навчали нас, оскільки вони народилися, живуть і діють у зовсім інших не тільки соціально-економічних умовах, а й у системі нових життєвих цінностей, у принципово іншому соціокультурному й освітньому середовищі. У них інша психологія, інші ідеали й інше сприйняття життєвих реалій і самих цілей навчання.

Їм вкрай потрібна наша допомога у визначенні цілей і пріоритетів. Однак її надання має бути вкрай делікатним і непомітним, таким, щоб вони були щиро впевнені, що цілком самостійно дійшли того чи іншого висновку. Зробити таке уміння надбанням кожного викладача і є одним із завдань педагогічної науки. Напевне, в тій чи іншій формі воно обговорюватиметься на Кримських читаннях, як і більш загальні проблеми розвитку педагогічної майстерності й педагогічної культури викладачів вищої школи. Вкрай важливо було б при цьому віднайти шляхи і способи, які б формували у них глибоку внутрішню потребу в своєму загальнокультурному і професійному розвитку. Сьогодні практично втрачається традиційна спадковість поколінь педагогів, вища школа значною мірою зберігає свої позиції за рахунок тих, кому 60–70, а то й більше років.

Тут продовжується напружена методична діяльність педагога, цілеспрямоване виявлення й наступне використання зворотного зв'язку. Так, пошук нових підходів до організації освітнього процесу й підвищення його якості, аналіз свого власного педагогічного досвіду і досвіду колег дозволили мені розробити, експериментально перевірити в реальному освітньому процесі технологію діалогового викладу лекційного матеріалу. Сутність цієї технології полягає у тім, що я звертаюся по черзі до кожного студента, встановлюю з ними візуальний та аудійний контакт. Це сприяє активізації їх пізнавальної діяльності й належному сприйняттю та розумінню матеріалу, що викладається. Зростає й мотивація активності студентів, оскільки кожен з них відчуває себе співавтором творення лекції, посилюється його впевненість у своїх можливостях.

Активність студентів необхідна не сама по собі, її цінність полягає саме в тім, що вона являє собою не тільки прояв і результат цілеспрямованого впливу педагога, але й є чинником подальшого позитивного сприйняття ними такого впливу, чинником зростання їх впевненості у собі, сприяння усвідомленому самоформуванню їх професійної і соціальної компетентності й особистісному розвитку. Розуміння сутності і суспільної значущості майбутньої професії та ціннісне сприйняття своєї майбутньої професійної діяльності як основного засобу успішного досягнення життєвих цілей спонукає студента оволодівати необхідними знаннями.

Сьогодні на перший план виходить поняття відповідальності. Саме вона має стати основним критерієм нашої діяльності як стосовно якості викладання, так і відносно прищеплення почуття відповідальності нашим студентам. Адже від неї залежать можливість і шляхи успішного подолання тієї глибокої кризи, в якій перебуває наша рідна Україна, та її виходу на магістральні шляхи загально цивілізаційного розвитку. Це повинні зробити наші вихованці.